

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
118

פרשת וארא

מדוע שינה יצחק אבינו את שמו מישחק ליצחק

ובכדי להכניע גאוותו אמר הקב"ה למשה שיצא אל פרעה באותה עת ויגלה את קלונו.

והנה בסיום מכת דם כתיב (ו, כג) **וַיִּפֶן פְּרֹעָה וַיָּבֵא אֶל פִּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְפָנָיו גַּם לְזֹאת**, ותרגם יונתן **וַיַּעֲבֹד פְּרֹעָה צוֹרְכִיָּה וְעָלָל לְבִיתֶיהָ** (ויעש פרעה צרכיו ויבוא לביתו), וביאר באגרא דכלה (פ' וארא), שמפרש התרגום תיבת 'ויפן' מלשון הנפנה לנקביו, וביאר עוד, שזהו 'ולא שת ליבו גם לזאת', ותיבת 'גם באה לרבות, היינו שלא שת פרעה ליבו למכת הדם, וגם לגודל הבזיון ובושתו לפני כולם. כי השי"ת אמר למשה שיצא לקראתו בבוקר השכם אל היאור, ויטייב לקראתו באופן שלא יהיה פרעה יכול לעשות צרכיו בפניו. ובין כך נתהווה הויכוח ביניהם, ונתהפכו המים לדם, ונתוודע הדבר ברכים, ובאו החרטומים והיה המון עם, ופרעה עודנו עומד שם והעמיד עצמו והשהה נקביו עד שלא היה יכול להתאפק זמן רב ונתבזה בצרכיו בפני רבים, וגם לגודל בושתו הגדולה לא שת פרעה את ליבו לשמוע לדבר ה'.

באיזה מעמד דיבר משה לפני פרעה

וְאָמַרְתָּ אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעֶבְרִים שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי בְּמִדְבָּר (ז, יז). מובא בשמות רבה (ה, יד) שאותו יום שהתייצב משה לפני פרעה להתריע לו על מכת דם, היה יום שמחתו של פרעה, ובאו כל המלכים לכבדו, והביאו לו מתנות יקרות ועטרו אותו בהם, והביאו עמהם את אלהיהם, ואחר שעטרוהו כולם במתנות, באו משה ואהרן ועמדו על פתח ארמונו, ואו עבדי פרעה והודיעו לו ששני זקנים ממתינים בפתח, אמר להם פרעה שיעלו אותם. וכיון שעלו משה ואהרן היה פרעה מצפה לראות במה יעטרוהו, או שמא יתנו לו כתבים של שיר ותודה, אבל הם אפילו לא שאלו בשלמומו. אמר להם פרעה מי אתם, אמרו לו שלוחיו של הקב"ה אנו, מה אתם מבקשים, אמרו לו, 'כה אמר ה' שלח את עמי ויעבדוני במדבר', וכפר פרעה בה' ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו, אחר שאינו מעטרני במתנות, אינני מכיר בכל הא-להים את שמו.

ובשפתי כהן (ז, י) כתב שכאשר באו משה ואהרן, היו דומים למלאכי השרת, וגובה קומתם נדמה כארזי לבנון, וגלגלי עיניהם כמו גלגלי חמה, והיו כולם יראים מהם, ונפלה עליהם פחד וחלחלה, ובאותה שעה הוצרך פרעה לנקביו ונכנס לבית הכסא ונזדמנו לו שנים עשר עכברים ונשכו אותו, וצעק צעקה גדולה ומרה עד ששמעו קול צעקתו כל גדולי המלכות, ואחר כך נתחזק וישב על כסאו וחזק לבו ואמר למשה מי אתם, ומאין אתם, ומי שלח אתכם אלי, אמרו לו משה ואהרן, א-להי העברים שלח אותנו אליך לאמר 'שלח עמי ויעבדוני במדבר', אמר להם פרעה, לא ידעתי את ה', מעולם לא שלח לי אגרת שלום, ולא הביא לי דורון. וביום זה היו שם כל מלכי מזרח ומערב שבאו להמליכו, והכל משום כבודן של ישראל, שלא יאמרו ממלכה שפלה שלטה עליהם.

ואלה יעמרו על הברכה

לישועה רפואה והצלחה בכל הענינים
מו"ר הרה"ג חכם יצחק כהן בן מינה, פבל נסים בן מרינה, אורלי בת אתו,
אביחי דוד בן סוליקה שולמית, משה מנחם מבורך בן אורלי,
לזיווג הגון נתנאל הקון בן סיגל

לעילוי נשמתו הטהורה
של מו"ר הרה"ג שמעון רפאל בעדני
בן חביבה צצוק"ל

כתב בעל הטורים (ג, 1), ש'וארא' בגימטריא 'יצחק', לרמזו שיצחק גרם להם לישראל שיצאו ממצרים. ובפירוש הרא"ש עה"ת (ו, א), וכן באמרי נועם ור"ח פלטיאל (ג, 1) נתבאר הענין יותר, שלכך נקרא 'יצחק', ולא 'ישחק' בשי"ן, כנאמר בתהלים (קה, ט) **אשר כרת את אברהם ושבעתו לישחק**, לפי שמיעט יצחק מאותיות שמו בכדי למעט משנות השעבוד של ישראל. והביאו ממדרש שבעוד שהיו ישראל בשעבוד מצרים, היו עומדין האבות ומתפללין תמיד בעד ישראל, וכשרצה הקב"ה לגאול את ישראל אמר להם, כלום יש בכם מי שירצה לגרע מאותיות שמו, וכפי זה אגרע ממנין השעבוד העתיד לבוא על ישראל. אברהם ויעקב סרבו לכך, כי טענו שכל האותיות צריכות להם (וביאר בלקט שמואל (פ' תולדות), שאברהם לא רצה לגרע אות ה' משמו, כי אז לא יקרא 'אב המון גוים', ויעקב לא רצה לגרע י', כי אז יקרא 'עקב'), עד שבא יצחק ואמר, רבוננו של עולם, מן הדין היה שמי להיות נכתב בשי"ן 'ישחק', אני מוחל כבודי שיכתב בצד"י, ותגרע מן החשבון עד שיגיע לעודף שיש מהש"ן עד הצד"י, והוא רד"ו (כ-לומר כשנמעט תשעים (צ') משלוש מאות (ש'), עולה כמנין 'דוד'). ועל זה נאמר בישיעהו (סג, יז) **"כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, אתה ה' גואלנו מעולם שמך"**.

וכן גאולה העתידה תהיה בזכות יצחק, וכמו שדרש רבי שמואל בר נחמני במסכת שבת (דף פט ע"ב) על פסוק זה, שלעתיד לבוא יפנה הקב"ה לאבות יאמר להם בניכם חטאו לי, ויאמרו לפניו אברהם ויעקב, רבוננו של עולם, ימחו על קדושת שמך, אבל יצחק ימליץ זכות על ישראל, ויעורר רחמי יתברך לגאול את ישראל. וכישראו ישראל כך יאמרו ליצחק 'אתה אבינו', ויאמר להם יצחק, עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה, מיד ישאו ישראל עיניהם למרום ויאמרו 'אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך'.

מה היה נרשם על גופם של המצריים

וְגִאֲלֹתִי אֶתְכֶם בְּזֹרֶעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים (ו, 1). בדברים רבה (ז, ט) דרשו על הנאמר בדברים (ז, י) **"המסות הגדולות אשר ראו עיניך והאותות והמופתים"**, שה'אותות' הוא שהיו המכות נרשמות על גופם של המצריים, דם צפרדעים וכנים וכיוצא. וכן הוא במדרש שוחר טוב (מזמור עח) על הנאמר בתהלים (שם) **"וקדוש ישראל התוו"**, שהיו המכות נרשמות בגופם של המצריים, וכדרך שנאמר ביחזקאל (ט, ד) **"והתוית תו"**. וכן דרשו שם (במזמור קה) על הנאמר בתהלים (שם) **"שמו בם דברי אותיות"**, שהיו המכות נרשמות בגופם באותיות.

כיצד הכניע הקב"ה גאוותו של פרעה שעשה עצמו אלוה

לֶךְ אֶל פְּרֹעָה בְּבִקְרֵה הַנְּהָ יֵצֵא הַמִּימָה וְנִצְבַּת לְקִרְאָתוֹ עַל שְׁפַת הַיָּאֵר (ז, 10). מובא בתנחומא (וארא יד) ובשמות רבה (ט, ח) שפרעה היה משתבח בעצמו שהוא אלוה ואינו יוצא לנקביו, ולכך היה יוצא המימה לנקביו בהשכמה בבוקר, כדי שלא יראו בני אדם בקלונו,

הארת פני השי"ת לאדם תלויה בהארת פני האדם להשי"ת

הנה יש ב' מיני ביטול והכנעה, ביטול שהוא מצד הרע וביטול שהוא מצד טוב. מצד הרע האדם בטל מפני שהוא בעת שבר וצר לו, וסובר בדעתו שאין לו שפע כלל ואינו חכם ואינו בעל אמצעים כלל, ולכך הוא בטל וכביכול הולך בדרכי הענווה. אך הביטול מצד הטוב, הוא שידוע האדם ומכיר בכל הטוב שיש סביבו, ואף על פי כן הוא בטל.

וכאשר האדם מכיר בשפע הקיים בידו ונעשה עימו כאחד, יכול להודות ולשבח להשי"ת, ובזה נחשב שמאיר הוא את פניו כלפי השי"ת, ולכן יכול בדרך זו לזכות לאור הגנוז שהוא ענין פנים, ולשמוח בעבודתו, כי מאחר שמאיר את פניו הוא בבחינת 'פנים בפנים'.

כי כדי שהשי"ת יאיר פנים לאדם, צריך גם הוא להאיר פנים כלפי שמיא. אלא שאדם אינו מאיר פנים להשי"ת מפני שהוא חי כמו ברעב, היינו שאינו מכיר בהשפעת התמידי הנשפע אליו תמיד, ולכן אינו יכול להאיר פנים כמוכבא בבראשית רבה (פס, ד) שבזמן הרעב אין הבריות מאירות פניהם. והנה כל עבודת האדם היא להביא לבחינת פנים בפנים כמוכבא בזוהר בראשית (דף כה ע"ב) על הפסוק 'ואדם אין לעבוד את האדמה', היינו שאין את האדם שיוכל להמשיך ענין 'פנים בפנים'.

כי יש שזועק להשי"ת, ובזה זוכה וממשיך את אור הפנים כדבעי, אך בזה אינו יכול להגאל. מפני שהשי"ת מאיר לאדם בבחינת 'פנים', אך אם האדם נשאר בבחינת 'אחור', גם כאשר מקבל שפע גדולים, אינו יכול לראות בשפעים אלו, כי מחזיר את פניו מהאור הנמשך עליו, ועל כן אינו רואה בשפע זה, ומה שרואה, אינו יודע שזה מאת השי"ת.

ולכן מלבד מה שיעורר בזעקתו ושוועתו את אור הפנים מלמעלה, שמעורר בזה את העליונים להיות בבחינת פנים, צריך מלבד זה, שיאירו גם התחתונים כלפי מעלה בבחינת פנים, וזה על ידי שיאיר האדם את פניו כלפי השי"ת וכלפי האור הנמשך אליו תמיד, ובזה יהיה ענין 'פנים בפנים', שהוא מדרגה של גאולה וישועה שלימה.

וכך היה במצרים, שכאשר ישראל זעקו ושוועו אל השי"ת, כתוב (שמות ב, כה) "וידע אלהים", ופירש"י 'לא העלים עיניו מהם', שהוא אור הפנים. אך בכדי שיוכלו ישראל להכלל באור הפנים, ביקש מהם משה להאיר את פניהם גם הם אל השי"ת, וזה שאחר שכבר בא משה אל ישראל "ויאמן העם" (שם ד, לא), שוב היה לבני ישראל נסיון נוסף לשמוע ולהאמין לבשורה הגאולה שבפי משה, וכמ"ש (שם ו, ט) "אלא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה", היינו שלא יכלו לקבל את דבריו ולהאיר את פניהם כלפי השי"ת, אבל הקב"ה ציוה אל משה ואהרן שידברו שוב אל בני ישראל 'להוציא את בני ישראל מארץ מצרים' (שם ו, יג), היינו שיאירו פניהם גם הם אל השי"ת, ויזכו לענין 'פנים בפנים'.

המשכת האור הגנוז ואור הפנים על ידי יראה ואהבה

והנה בכדי שיאיר האדם את פניו גם הוא כלפי שמיא ויוכל לבוא ל'פנים בפנים', הוא על ידי יראה ואהבה. כי הנה בשבת קודש שמאיר האור הגנוז בבחינת פנים בכל העולמות, הדרך להכלל בו הוא על ידי זכור ושמור, שהם יראה ואהבה, 'שמור' כנגד היראה ו'זכור' כנגד האהבה. והנה שמור והיראה הוא השביתה ממלאכה וכבוד שבת, וזכור והאהבה הוא הזכירה מעצם אור תיקון מעשה בראשית והאור הגנוז המאיר בשבת קודש לתקן את הבריאה כולה, וכנגד זה הוא ענין עונג שבת.

וזהו ענין כבוד השבת בשמור וזכור, ביראה ואהבה, וכמוכבא בתיקון"ז (בתיקון מה, דף פה ע"א) שיש לו לאדם לכבד את השבת בכל חדרי לבבו, כי בכדי שיזכה האדם להארת השבת יש לו יותר ויותר לעסוק בכבודה בפנימיותו ובכל מידותיו.

וכבוד השבת בדרך היראה הוא, שכאשר נכנסת השבת צריך לכבד השבת אף במחשבה, בכך שאינו חושב כלל על דאגותיו ומלאכתו, ומנתק את מחשבתו ודיבורו מכל מלאכה ומעשה. כי מאחר שבשבת צריך לשבות מכל מלאכתו, כנגד זה צריך לכבד את השבת, שבהנהגת הכבוד מראה האדם שאין השבת עליו כמשא, ומראה שאינו בצער מכך שאינו יכול לעשות מלאכתו וסדריו כבחול.

אמנם ככל שהאור גדול יותר. כן צריך יותר לענין הכבוד, כי מה שהאור גדול יותר, כך הוא פועל לבדו על ידי שמאיר באדם, בלא שיהיה סיוע על ידי האדם. והוא ענין כבוד השבת בדרך האהבה, שהוא ההתבוננות והזכירה שהארת השבת המופיעה בשעה זו היא ענין ט"ל אורות המבטלים ט"ל מלאכות וט"ל מלקויות וכל הדאגות של ימות החול כמו שאמר הרע"א מהימנא בזוהר פנחס (דף רמג ע"ב), ובאור השבת נמשך

הכל ברחמים גמורים שלא על ידי מלאכה טלטול וגלות כמוכבא שם בזוהר. והוא ענין עונג שבת שהוא כנגד הזכירה, שבזה הוא מראה שהוא אחד עם אור השבת, וסומך ונשען הוא על אור השבת המתקן הכל, ושיש בכוח השבת לפעול לו את כל הצטרותו בלא הצורך במלאכה והטלטול דימות החול. ולכך המענג את השבת נכלל במדרגת צדיק כמוכבא בתיקון"ז (תיקון כא, דף נח ע"א), כי בזה הוא מתאחד עם האור ששימש בימי בראשית ונגנוז במדרגה זו, כמוכבא בזוהר בראשית (דף ל ע"ב).

וכך הוא בכל המדרגות המאירות בשבת קודש, שבשבת שחרית צריך לבטל אף את מחשבתו מלרוץ ולהשיג את הדרך הנכון במחשבה, אלא רק יבטל כל מחשבותיו בפני האור הגנוז דשבת שחרית ויהיה עניו במחשבה באופן שיחשוב רק על אור ה' ב"ה המתגלה בשעה זו בשבת כמוכבא בזוהר יתרו (דף פח ע"ב), שהוא כנגד המחשבה, שהוא אור זך המזכך את כל דרך המחשבה של האדם. ובשבת במנחה הוא עיקר הארת הרחמים הגדולים כמוכבא שם בזוהר, כי אז נמשך רחמים היכולים אף ליישר את דרך הרצון של האדם, וזה על ידי שיכבטל בשעה זו גם את רצונו, ויכונן שיאיר בו אור ה' ב"ה המאיר בשעה גדולה זו בשבת קודש, שהוא אור מצוחצח היכול להוציא את האדם מדרך טעות, על כן הוא הזמן בו יבטל את רצונו ויהיו עיניו נשואות לה' ב"ה שהוא יתברך יתן בו הרצון והדרך הנכון.

נמצא שעל ידי 'כבוד שבת' היראה הוא מתרחק מכל שורש המלאכה וימי החול, ועל ידי 'עונג שבת' והאהבה מתדבק ומתאחד עם האור הגנוז דשבת קודש. כי ב'כבוד' הוא הולך ל'אחור', שהוא כנגד היראה וכנגד שמור, היינו שבתחילה ביום שיש מתרחק ממלאכה במעשה, ואח"כ בדיבור. ואח"כ הוא עבודה על ניתוק המחשבה על ימי החול, ובשבת שחרית הוא יראה מפני המחשבה שיודע הוא מה צריך לחשוב וכיצד לעבוד לפני השי"ת, שהוא ביטול הגאות על כח המחשבה שבאדם. ובשבת במנחה הוא ביטול הרצון, שאדם נושא עיניו להשי"ת באופן שמבטל רצונו ואינו בא להשי"ת עם רצונותיו, אלא מבקש רצון מאיתו יתברך, והכל מפני שעל ידי היראה והכבוד אינו יודע מהו הרצון הנכון.

כאשר בטל אל אור השבת עולה יחד עימה

למקום הרחמים ומתנתק מצד הרין

והיא ראשית המדרגה, כי כל שלא ילך תחילה באור הכבוד והיראה לא יוכל להאיר בו אור השבת, כי כשאינו מבטל את המחשבה על המעשה וימי החול, ואינו מבטל את דרך וכח המחשבה, ואינו מבטל את רצונותיו כלפי רצון הבורא, כל דבר בעיתו, בזה הוא יוצא חוץ למקום השבת, ולכך אינו מכיר בגופו ובליבו את אור השבת.

כי יום שבת הוא יום המגלה שהכל נעשה על ידי הבורא יתברך, ודוקא על ידי ידיעה זו גופה נעשה הדבר על ידי השי"ת (שכאשר יש צד גאות, אין אור השי"ת מאיר, ולכן הולך בדרך טעות עד שבא לידי ענין השבירה), וכך כאשר שובת האדם ממלאכתו מאיר בו חיצוניות אור השבת, שהוא כנגד המעשה, היינו שזוכה להארת פני ה', שהוא ענין ההשגחה.

כי המחלל את השבת שבכך מסלק את הארת השבת, מתמעט ממנו אור ההשגחה, כי יוצא חוץ למקומו חוץ לשבת קודש, דמאחר שביום השבת צריך לשבות וזה אינו שובת נותן בזה עיניו במה שאינו שלו, לכך גם מה שיש בידו, שהיא ההשגחה הקיימת בימי החול, נוטלים ממנו, ונמסר בידי מזל שבתאי כמוכבא בתיקון"ז (תיקון מה, דף פד ע"א), שהוא צד הדין השולט בעולם בכל הנהגת הטבע ביום שבת כמוכבא בזוהר חדש יתרו (דף נא ע"א), אך המשמר את השבת עולה עם פנימיות העולמות מעל מזל זה.

וכמו כן, המשמר את השבת במעשה, אך אינו משמרה במחשבתו, אין אור השבת מאיר במחשבתו, מפני שנותן את עיניו באינו שלו ויוצא חוץ לתחום שבת על כל פנים במחשבה, ולכך לא יאיר בו אור השבת במדרגת המחשבה.

והנה כל מה שהוא חוץ לקדושת שבת, נחשב הוא כמקום חלל הפנוי הנקרא רשות הרבים שבו שרריות הקליפות כמו שאמר הרע"א מהימנא בזוהר פנחס (דף רמד ע"א), וכל מה שהוא תוך קדושת שבת נחשב כאור קו היושר, שהוא האור הגנוז ורשות יחידו של עולם. ובאור השבת בטלים ונכנעים כל הקליפות, ולכך בכדי שיוכל האדם להתנתק ממקום הקליפה ויאיר באדם האור הגנוז, צריך ליראה ואהבה, שעל ידי היראה אינו יוצא למקום החלל הפנוי ליתן עיניו בשאינו שלו, ועל ידי מידת האהבה נכלל ברשות יחידו של עולם, ומאיר בו האור הגנוז המתגלה בקדושת שבת.

והאור המאיר בשבת הוא בבחינת פנים, כי הוא גילוי אור עליון שאינו תלוי בתחתונים, כי שבת קביעא וקיימא והיא נכנסת ומתקדשת אף

בלא עבודת התחתונים, כי הוא גילוי אהבת השי"ת לישראל המאיר לנו ככל שבוע ושבוע בבחינת פנים, וכנגד מידת האהבה. אך בכדי שיוכלו הנבראים לקבל מאור הפנים, צריך שיבואו גם הם בבחינת 'פנים בפנים' אל האור העליון.

וכשם שבחילול השבת מראה בזה את פניו אל הקליפה וצד החלל הפנוי, כן בשמירתה במחשבה דיבור ומעשה מביא את פניו אל האור הגנוז שיהיה עימו בבחינת 'פנים בפנים'. והוא על ידי שיחזיר את פניו מצד הקליפה הגלות וימי החול, שזה על ידי היראה והכבוד שהוא כנגד שמור, ויביא את פניו אל קדושת שבת, שזה על ידי האהבה ועונג שבת וכנגד זכור, ובזה יאיר בו האור הגנוז לנקותו מכל זוהמה בגופו במחשבתו וברצונותיו.

נמצא שענין היראה הוא שלא ליתן את עיניו ומחשבתו חוץ למקומו במה שאינו שלו, וענין האהבה שיכיר באור המיועד והנמשך אליו מרום המעלות עד מקומו מאת הבורא יתברך, ובזה הוא בבחינת 'פנים בפנים', ונכלל ומתייחד עם האור המאיר במקומו.

כל אור הנשפע מלמעלה הממשיך טובות לאדם הוא בדרך התפשטות והסתלקות

וכל זה הוא ביום שבת קודש, אך בימי החול, שהוא זמן השיעבוד, כי בהם גזרה חכמתו יתברך את ענין המלאכה והמעשה, כי הוא הזמן שבו צריך לילך חוץ לרשותו ולעסוק בצד המלאכה והחולין, שהוא על ידי צד הגבורה והמעשה דוקא. אמנם מפני כך, אינו יכול ליישב את דעתו ולבטל את המעשה או המחשבה, ואינו יודע להבחין בין האור שיש תחת ידו, שהוא שפע שהשפיע השי"ת במיוחד אליו להיות אחד עימו, לבין מה שאינו שלו ואינו תחת ידו, ולכך מביט חוץ למקומו במה שאינו שלו, ובזה יוצא הוא למקום החושך והיללה, שהוא צד החלל הפנוי, ואינו יכול לבוא פנים בפנים כנגד האור הגנוז.

אך זאת צריך לידע, שכל אור הנשפע מלמעלה הממשיך טובות ושפעים לאדם, הוא בדרך התפשטות והסתלקות, כלומר שמתפשט האור ומסתלק והטעם בזה, שכל שפע צריך לכלל, ואף הכלי נעשה על ידו יתברך - שבזה שנמשך האור למטה וחוזר ומסתלק נשאר זכר ורשימו מאותו האור במקום האדם, וזה הרשימו נעשה כלי בכדי לקבל את השפע כאשר ישוב האור ויתפשט למקומו כמובא בדברי רבנו האר"י (ע"ח שער ה, ה).

ולכן יש לו לאדם להחזיק בזה ב' הנהגות ועבודות, הנהגה הראשונה היא שיכיר ברשימו זה על ידי שיאיר אליו את פניו בבחינת 'פנים בפנים', כלומר שיכיר בשפע זה ויכלל בו ויהיה אחד עימו, שהוא על ידי 'ראה ואהבה' כאמור. 'ראה' - שלא יחזיר את פניו ויכחיש את הכלי והרשימו שהשפיע לו השי"ת, ו'אהבה' - על ידי שיאיר הוא את פניו אל רשימו זה, שהוא שפע הנמשך אצלו בתמידות, שבזה נעשה הכלי לתוספת השפע שימשך אצלו כאשר ישוב האור להתפשט במקומו.

והנהגה השנייה היא, שיחזיק האדם מעמד עד התפשטות האור הבאה, ויהיה ארך אפיים וסבלני עד אשר יתפשט שוב האור במקומו להשלים את ההתפשטות הראשון. והוא גם על ידי יראה ואהבה, 'ראה' - שעד שיתפשט שוב האור למקומו, לא יתן עיניו בחלל הפנוי, שהוא שפע שאינו שייך לו בשעה זו, ואף אם הם דברים קדושים שרוצה להשיג, כל שהוא חוץ לאור הקו המאיר במקומו, יוצא הוא בזה למקום שאינו רשות היחיד, היינו שאינו יכול להיות אחד עם השפע בבחינת פנים בפנים, והראיה במקום זה תביאו לחושך ויללה. 'ואהבה' - הוא ההמתנה והתלות בהשי"ת מתוך געגוע ואהבה שישפיע בו השי"ת את ההתפשטות השנייה, בעת הנכון ובזמן הנכון, באופן ששפע זה יביאו אל התכלית הנרצית בלא שיהיה בשפע זה צד דין או קושי כלל.

כי כאשר אינו רוצה להמתין באיכות אפים להתפשטות האור שוב, הוא עיקר הסיבה שאדם הולך ונשבר ומתרחק מהעבודה באהבה ושמחה לפניו יתברך, ויוצא למקום החושך והיללה, כי בזה מונע בעצמו את הארת האור הגנוז במקומו. כי מפני שאינו רוצה להחזיק מעמד עד זו ההתפשטות השנית, ואינו מתאחד פנים בפנים עם הרשימו והשפע הקיים אצלו, בזה הולך האדם ונשבר.

וכך היה במצרים, שכאשר בא משה בתחילה למצרים, היה זה כנגד התפשטות ראשון, אך לאחר מכן הלך האור ונסתלק, והיה שיעבודם קשה יותר מבתחילה. ומה שהיה בידם לעשות הוא, להתאחד עם משה, שהוא האור הנשפע אצלם ונמצא לפניהם, אע"פ שאינו מאיר כעת כרצונם, וזה כנגד האהבה, ולנתק עצמם מהמחשבה שפרעה שהוא שורש האכזריות יכול להקל מעליהם את העבודה, וכדרך דתן ואבירם אשר הלכו אצל פרעה.

וכנגד דרך הנהגה השנייה שיש לו לאדם כאמור, היה להם להמתין באריכות אפיים להתפשטות השנית של משה להאיר בהם את השלימות. ועל זה הלך משה לדבר עימם כציווי השי"ת, בכדי לספר להם על ההתפשטות השנית של אור הפנים, שהוא גאולה שלימה הכוללת כל

הטובות ומתן תורה וארץ זבת חלב ודבש, וכמו שאמר השי"ת

למשה (שמו"ר מג, ח) 'ואראה להם את כבודי פנים בפנים והם מקבלים מלכותי, וכמ"ש (דברים ה, ד) 'פנים בפנים דיבר ה' עימכם'.

אך בני ישראל 'לא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה', שלא נכנסו דברי משה באזניהם, והוא כנגד ב' ההנהגות והעבודות האמורות, 'קוצר רוח' הוא שלא היה להם אריכות אפיים להמתין לזו ההתפשטות השנית, ו'עבודה קשה' היא שלא הכירו בהתפשטות הראשון ורושם האור הגנוז, ולא האירו פנים בפנים למשה, אלא היה פניהם אל העבודה הקשה ואל פני פרעה, שהוא צד החלל הפנוי ומקום החושך והיללה.

כיבוד אב ואם הוא ענין השפע הנמשך תדיר וכבוד הכהן הוא תוספת שפע והנה בפרטות, ההתפשטות הראשון המשאירה את הרושם, שהיא הכלי להשפע, היא כנגד האור הגנוז הנמשך על ידי אביו ואימו של האדם, וההתפשטות השנית שהיא בבחינת תוספת, היא כנגד ברכת כהנים, שהוא שפע הנמשך בהתפשטות השנית להביא את האדם אל השלמות.

וגם בזה בכדי שנוכה לאור הפנים כמ"ש (במדבר ו, כה) 'ואר ה' פניו אליך', צריך ליראה ואהבה. היראה הוא הכבוד, שצריך לכבד לכהן, שכאשר מתברך צריך יותר למידת היראה, שהוא כנגד הסתרת הפנים מהכהנים בשעה שמברכים לישראל כמובא במסכת חגיגה (בדף טז ע"א), וברמב"ם (הלכות תפלה יד, ז) ובשולחן ערוך (ארו"ח סימן קכח סעיף ג), שהוא סוד הסתרת פני משה מגילוי השכינה בסנה, כמ"ש (שמות ג, ו) 'ויסתר משה פניו'.

ומידת האהבה היא מה שאמרו שצריך לברך ישראל באהבה, וכל קיום הברכה היא מכח האהבה שיש בין המברך למתברך וכמובא במגן אברהם (סימן קכח ס"ק יח) בשם הזוהר נשא (דף קמו ע"ב), וגם המתברך צריך שיכיר ויאמין בטובת הברכה, שהוא צורך גדול לקיום הברכה והמשכתה לאדם, לכך צריך שיכוון דעתו היטב לברכה כמו שכתב בעל החרדים (עשה פרק ד, אות יח) וכך כל המשכה של אור הפנים היא על ידי יראה ואהבה, היראה היא הכבוד וכנגד 'לא תעשה', והאהבה היא האמונה וההכרה בכח האור הנשפע לאדם שהוא כנגד 'עשה', וכאמור.

וכל שפע הנשפע שהוא בבחינת תוספת, וכברכת כהנים, צריכים להמשיך מוחין ודעת מתוקנים לאדם עד שיבוא מהם לידי שמחה גדולה בעבודת השי"ת, כי אי אפשר לזכות לאור הפנים וברכת כהנים שהיא בבחינת תוספת לאדם, כל שאינו מתוקן תחילה בענין ההתפשטות הראשון המשאיר את הרושם והכלי. וכך בכל יום מסובב השי"ת שפעים וטובות לאדם שהם בבחינת תוספת, אך אין האדם מקבל מוחין ותוספת חיות ושמחה בכל יום, מפני שאינו הולך בדרך הנכון בכל עניני הכבוד להאור הגנוז.

אין האדם מכיר באור פני ה' הקיים בידו אלא ע"י כבוד אב ואם

והדרך שיתקן האדם את עצמו בענין ההתפשטות הראשון, שהוא הרושם הנשאר ממנו בכדי להיעשות כלי שיוכל להימשך לאדם טובו יתברך המיועד לו, הוא על ידי כיבוד אב ואם. וענין כבוד אב ואם הוא שיכיר האדם בכל אור הפנים והשפע הנשפע אליו בהרגל תמידי, שהם כל השפעים שיש תחת ידו כביכול בדרך הטבע, הן מצד שפע הרוחני, שהם עצם היותו בן ישראל, ושיש לו חלק בנחלת ה' ועולם הבא, והן מצד שפע הגשמי, שהם נשימותיו ובריאותו וכוחו, שכל זה הוא השפע הנשפע תמיד לקיום האדם וחיותו, שאינו בבחינת תוספת, והוא כנגד הזיווג העליון שאינו פוסק, וכנגד אבא ואמא העליונים הנקראים תרי רעין דלא מתפרשין כמובא בזוהר ויקרא (דף ט"א ע"א), שהוא כנגד השפע הנשפע תדיר לקיום וחיות העולם. [ולכן ברעב פני הבריות אינם מאירים זה לזה כאמור, כי יש פגם המגיע בסוד כיבוד אב ואם עד למעלה, ואין נשפע השפע המוכרח לקיום העולם בבחינת פנים בפנים, לכך אסורים לשמש כמובא במסכת תענית (דף י"א ע"א) ובשולחן ערוך (ארו"ח סימן רמ סעיף ב ובאבה"ע סימן כה סעיף ו)].

אך כאשר כבוד אב ואם הוא על האדם כמשא כבוד, או שאינו מכבדם חלילה, מראה בזה שאינו מכיר בשפע התמידי הנמשך לו על ידם, הן לעולם הזה - שילדוהו בעולם, והן שעל ידם יכול לזכות לעולם הבא. ולכן בכיבוד אב ואם נאמר (שמות כ, יא) 'למען יאריכון ימך' שהוא כנגד עולם הזה ועולם הבא כמו שאמרו במסכת קידושין (דף לט ע"ב) ובמסכת חולין (דף קמב ע"א), וכאשר אינו מכבדם, מראה שאינו מכיר בשפע הנשפע בתמידות מהשי"ת להכרח קיומו בגשמיות ורוחניות, ומראה שנותן את עיניו בשאינו שלו, היינו שמביט רק על השפע שחוץ למקומו, וחפץ בו שיבוא אצלו בבחינת תוספת, אך אינו מכיר בשפע הקיים אצלו, ולכך גם את שלו נוטלים המנו. ועל כן מקצר בזה את ימיו, היינו שנמנע ממנו אף השפע התמידי הנשפע אצלו תמיד, הנמשך מסוד אבא ואמא עילאין.

נמצא שכאשר אינו נוהג בכיבוד אב ואם, אין נמשך אצלו כראוי הרושם מהאור הגנוז, ולכך אינו יכול לבוא איתו בבחינת 'פנים בפנים' ולהיות אחד עימו, ולשמוח בחלקו בעבודתו יתברך, ולכן אף להשפע הבא בבחינת תוספת, וכברכת כהנים, אינו יכול לקבלו

בבחינת 'פנים' ולראות את כל השפעים הנשפעים לו מאיתו יתברך בכל יום. ולכן השווה הקב"ה את כבוד אב ואם לכבודו כמובא במסכת קידושין (דף ל"ב), וכאשר אין אדם מכבד לאביו ואמו כביכול הקב"ה כופף רגליו תחת כסא הכבוד כמו שאמרו בתנא דבי אליהו רבא (פרק כו), שהמשמעות בזה שנעשה מיעוט לאור הגנוז הנשפע בעולם. ולכן נכלל 'כבוד את' בעשרת הדברות בסמוך אצל 'לא תגנוב', ללמדך שכל שאינו מכבד אביו ואימו, כל השפע הקיים תחת ידו הרי הוא כ'גנוב' אצלו.

וזהו שאמרו עוד בתנא דבי אליהו רבה (שם), שכל המכבד לאביו ואימו אין חטא חילול שבת בא על ידו, כי חילול שבת הוא כנגד קלקול היראה, ושמירת השבת היא כנגד תיקון היראה, וכאמור, וכן כאשר מכבד את אביו ואימו ואינם עליו כמשוי וטרדה, הוא כנגד היראה, ומראה בזה שהוא מכיר בשפע הנשפע לו תמיד ואינו סובב שצריך ליתן עיניו חוץ למקומו ולהצטער על מיעוט השפע, כלומר שלא יצא חוץ לתחום מהשפע הקיים אצלו, להביט בחלל הפנוי ממנו. ובוזה שמאיר פנים לאביו ואימו ושמה בהם שהוא כנגד האהבה, מראה בזה ששמה בהם על כל השפע הנמשך לו תמיד בזכותם. וכאשר על ידי הכבוד יודע ומכיר בכל השפע הקיים תחת ידו ומכח זה הוא שמח בחלקו, ימשך אצלו גם השפע שהוא בבחינת תוספת וברכת כהנים בבחינת פנים, ויוכל לראות בכל יום את תוספת האור שמשפיע לו השי"ת. (ובזה ינתן טעם שהולך בן אצל אביו ואימו להתברך בליל שבת כמובא בסידור יעב"ץ (הנהגת ליל שבת, אות ז), כי הוא תלוי זה בזה וכאמור).

בחינת העינים בשאינו שלו אינו יכול להשיג את שלו ולשמוח בשלו

וזה שעיקר שמירת השבת והברית הוא שלא יצא חוץ לתחום להביט בשאינו שלו, שמירת שבת שלא יצא חוץ לתחום כמ"ש (שמות טו, כט) "אל יצא איש ממקומו ביום השבת" שהוא גם כפגם המילה כמובא בתיקוני"ז (תיקון מח, דף פד ע"א), ושמירת הברית הוא שאינו יוצא חוץ לתחום שמונה ימים בברית המילה, שהוא סוד ח' אותיות דיחוד הוי"ה אדנו"ת, שהוא רשות יחידו של עולם, וזה על ידי ששומר את עיניו מכל רע, שהוא מקום החלל בו שורות הקליפות, וכמובא כל זה בהקדמה לתיקוני"ז (דף ב ע"ב). ועוד אמרו שם (בעמוד א), שכבוד שבת הוא סוד כיבוד אב ואם, 'אם' כנגד ליל השבת ו'אב' כנגד יום השבת, שהם כנגד שמור וזכור. כי כל ענין הכבוד הוא בכדי שיזכה האדם על ידו לאור הגנוז בבחינת פנים בפנים, שהוא כבוד השכינה, וכמו שאמר רבי יוסי ברכי יהודה בזוהר יתרו (בדף פב ע"ב) 'פנים בפנים ראו ישראל את זיו כבוד מלכם'.

וכל זה הוא כנגד מה שאמרו במסכת סוטה (דף ט ע"א) שההולך אחר עיניו גם את שלו נוטלים הימנו. כי כאשר נתן עיניו בצד החלל הפנוי ומקום הקליפות, או בכל דבר שאינו שייך למדרגתו ומקומו, הוא מפני שאינו כאחד עם השפע הקיים בידו, ולכן אינו שמח בחלקו, ובוזה שאינו שמח בחלק הקיים אצלו, הוא עצמו הנטילה משמיא את חלקו שלו. כי כאשר נתן עיניו בצד החלל, נחלש אצלו אור הגנוז ברשימו מההתפשטות הראשון.

וזה שאמר רבנו האר"י בשער הגלגולים (הקדמה כב, עמ' סג) שהמקלקל את עיניו מתגלגל בעוף הנקרא ראה, שאמרו במסכת חולין (דף סג ע"ב) שהוא עומד בבבל ורואה נבלה בארץ ישראל, כלומר שיוצא חוץ למקומו, וכל מוחו תלוי בדבר שאין ביכולתו להשיג, ובוזה נחלש הרשימו והשפע הקיים תחת ידו, כי אינו מכיר בו, אלא עיניו נשואות למקום הקליפות.

וזה שאמרו במסכת סוטה (שם ע"ב) שהנחש נתן עיניו במה שאינו שלו, מה שביקש לא נתנו לו, ומה שבידו נטלוהו ממנו. היינו שנתן עיניו בחלל הפנוי, ועל זה ניטל ממנו גם אור התיקון שהיה לו רשימו מזה (כי היה מעט מצורת התיקון בזה שהיה סמוך ומשמש לאדם וחווה, ומהו היה נמשך האילן התחתון כקוף בפני אדם, שנעשה בו דמיון צורת אדם. ד"ה כנגד זה עשה א' להים', אלא שיש בו שינויים מצד הדין וכו', ואין לו דעת משלו וכו', והכל בו בדרך צער ודין, והוא הולך וכלה). כי כאשר האור הולך ומסתלק, אינו בכדי שימשך צער לאדם, אלא בכדי שיעשה אותו הרושם כלי אצל האדם המוכן לקבל השפע בהתפשטות השנית, וכאמור, ולכן צריך להפוך את השפע הקיים אצלו להיות כאחד עימו פנים בפנים, כלומר שיאיר את פניו הוא אל השי"ת על כל הטובה והשפע הנמשך אצלו תדיר, בסוד 'אב ואם', וכאמור.

שמעון ביטל מישראל את תוקף הנסיון להביט חוץ למקומו ובחלל הפנוי מהם

ואמרו עוד במסכת סוטה (שם) ששמעון שופט ישראל נתן עיניו באינו

שלו, ולפיכך נקרו פלשתים את עיניו. וסוד הדבר הוא, ששמעון יכל כביכול להסתכל בחלל הפנוי מבלי לטעות, כי בכל מעשיו היה שמעון ממשך תיקונים גדולים לדורות, ובוזה המשיך שמעון לישראל את גבורת ההתחזקות, שכל אחד יוכל להחזיק עצמו מבלי להישבר ולהביט חוץ למקומו, ויוכל לבוא אל השמחה ברושם והשפע הקיים אצלו, ולהשיג את חלקו ועבודתו.

כי שמעון היה חלקו ההתחזקות והגבורה נגד הסטרא אחרא, והיה מתקן וממשיך זאת לדורות על כל ישראל. ומפני שאין יכולים לבוא לענין השמחה והאהבה שהוא ענין הארת פנים אלא על ידי שיהיה שמח בחלק הקיים בו, היינו שיתאחד עם כל מה שנתן לו השי"ת ויכיר בחלקו וישמח בזה, ולא יתן עיניו במה שאינו שלו, לכך הכניס שמעון את עצמו בנסיון זה בכדי לבטל מנשמות ישראל את תוקף הנסיון, ולא יתנו עיניהם חוץ למקומם.

והוא כלל, שכל נסיון שעברו הצדיקים, ובפרט הצדיקים שהכניסו את עצמם בנסיון כיוסף כמו שאמרו במסכת סוטה (דף לו ע"ב), וכהדרך של שמעון, וכהושע בן בארי שציווה אותו השי"ת לילך במקום הקליפה לבטלה (הושע פרק א), היה כוחם רב שלא להתפעל מהסטרא אחרא כלל, ובוזה היו מבטלים הצדיקים את כוח הקליפה ונסיונות מכל הדורות עד ביאת משיח.

וכך גם פעל שמעון, שבכדי שלא יתנו עיניהם במה שאינו שלהם, שהוא סוד ההתחזקות בגבורה גדולה, היה מביט כביכול בחלל הפנוי, ולא היה לו זה לנסיון כלל. ובאמת ששמעון הוא סוד גנוז וגדול מאוד, כי היה הולך בדרך עקום מכל הצדיקים, והוא מה שאמרו במסכת סוטה (דף י"א) ובמסכת סנהדרין (דף ק"א ע"א) ששמעון הוא סוד נחש שפיפון, וכמ"ש (בראשית מט, ז') "יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח".

כי ניתנה לו כביכול רשות מיוחדת לבקוע את הטבע, וכשפיפון שאמרו בירושלמי תרומות (פ"ח ה"ג) שניתן לו רשות לבקוע את הקרקע, היינו שמשנה את הטבע, וכמו שאמרו במסכת סוטה (שם) שהיה שמעון דבר שהוא מעל הטבע. והסוד בזה הוא מה שאמרו במדרש רבה (צ"ט, י"א), ששמעון היה הולך כנחש, שהוא הולך בדרך עקום. והסוד בזה, שהיה עושה את עצמו גם כלפי הסובבים לו וגם כלפי שמיא מפיו ולחוץ שאינו עושה לשם שמים, דהנה אם היה אומר שעושה כן לצורך גבוה היה השטן מתגרה בו והורגו, ועל זה היה הולך שמעון בדרך עקום, כי הוא נחש דקדושה, והיה ערום ופיקח מזה הנחש הטמא, וכהדרך שאמר יעקב לרחל "כי אחי אביה הוא" (בראשית כט, יב) שהוא אחי לבן ברמאות כמובא במסכת בבא בתרא (דף קכ"ג ע"א), והיה שמעון הולך עימו בדרך עקום להכניעו, והיה מראה כביכול שהולך הוא אחר עיניו שלא לשם שמים, אך בפנימיות ליבו היה ליבו לשמים, אך בכדי שלא תכיר בו הסטרא אחרא היה מעקם עצמו כאילו אין כוונתו לשם שמים.

אך כאשר היה בא למקומה של הסטרא אחרא היה מתחזק בגבורתו, ומכה בה שוק על ירך, ומפיל בה חללים חללים. שהכוונה בזה, שהיה מאיר בכל מקום ומבטל את כל תוקף הקליפה והטומאה של 'פלישתים', שהוא מלשון 'פלישה', ליצא חוץ ממקומם, כי פולשים הם תמיד חוץ לאור הקו אל החלל הפנוי, ובהארת האור הגנוז נופל עליהם אימתה ופחד, כמ"ש (שמות טו, יד) "חיל אחז יושבי פלשת", וכן יתקיים לעתיד הנאמר בתהלים (ס, ז') "עלי פלשת התרועע".

ובזה הפילם שמעון וביטל הרבה מטומאתם, באופן שהיו ישראל יכולים להתקיים מבלי להישבר מפניהם. וזה שאמרו בירושלמי סוטה (פ"א ה"ה) שירידתו של שמעון שלא לשם שמים הייתה, ואמרו דוקא 'ירידתו', כי כאשר חבר אליהם, הלך עימם בדרך עקום כאמור. וזה שכתוב (בראשית מט, טז) "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל", ופירש רש"י כל ישראל יהיו כאחד עמו, ואת כולם ידין, ועל שמעון ניבא נבואה זו. כי זה הוא סוד שיהיה האדם שמח בחלק האור הקיים אצלו, שיהפוך כל חיותו וכל שיפעו להיות כאחד עימו, ולא יביט חוץ לאור הקו חלילה.

וכלל הדברים הם, שלא ישבר האדם לילך לחלל ומקום השבירה מפני שיש לו קוצר רוח על הגעת השפע, והוא על ידי סוד כיבוד אב ואם, שהוא הכרת כל השפע הנשפע אצלו תמיד להחיותו ולקיימו, שכל זה הוא רק הרושם הנמשך מהאור הגנוז המחיה לכל העולם כמובא בזוהר תרומה (בדף קכו ע"ב), ועל ידי כיבוד אב ואם, יוכל להאיר גם הוא את פניו אל השפע הנמשך אצלו תדיר ולהיות עימו אחד פנים ופנים. ובעבודה זו, אף קודם שיתפשט אצלו ההתפשטות השנית להמשיך אצלו השפע בבחינת תוספת וכנגד ברכת כהנים, יוכל האדם שלא להשבר ולהחזיק מעמד, עד אשר ימשך אצלו התפשטות השנית. ומלבד זה יוכל הרושם מהאור הגנוז להעשות אצלו ככלי לקבל ההתפשטות השנית, באופן שיוכל לראות את הטובות וההשפעות שממשיך אצלו השי"ת עד בלי די בכל יום ויום.

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא'
את השיעורים האחרונים והמאמר הימני.
מספר הקו 02-5-306-506
האינו ותחי נפשכם

alonim.yanuka@gmail.com

לציבור הקוראים היקר, הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת יד להוועיל עבור 'משולחן שלמה'.
או בהעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' חשבון: 521025
שם העמותה: 'יד להוועיל' - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה.
התרומה מוכרת לצרכי החזר מס (סעיף 46)

© כל הזכויות שמורות למכון 'ים שלמה'. לתגובות הערות והקדשות וכן לקבלת הגליים יש לפנות בטלפון 0548434755 או בכתובת מייל